

Lærervejledning til
undervisningsmaterialet:

INDIENS TREDJE KØN

1. Introduktion	3
1.1.1 Målgruppe	3
1.1.2 Relevans	4
2. Filmen: Mit liv som Hijra	6
3. Køn & identitet i undervisningen	6
4. Transkønnede i Indien	8
4.1.1 Historisk kontekst	8
4.1.2 Hijra-kulturen	9
4.1.3 Udfordringer og rettigheder	9
5. Transkønnede i Danmark	10
6. Begrebsliste	11

Læringsfilm
Trekronergade 110
T: +45 20 92 02 43

M: info@candofilm.dk
www.læringsfilm.dk
www.candofilm.dk

Redaktion:

Janne Hoe Aagaard (lærer)
Michael Schmidt-Olsen (instruktør)
Maya Awssthy, (Tweet Organization)

Tekst:

Michael Schmidt-Olsen

Grafisk design:

Daniel Schultz Madsen

Med støtte fra:

Open Puljen

Introduktion

Indiens tredje køn er et undervisningsmateriale om at vokse op som transkønnet i Indien. Formålet med materialet er at fremme antidiskrimination og ligebehandling ved at inddrage eleverne i diskussioner om forskellighed, kønsidentitet og diskrimination. Målet er at gøre dem bevidste om vigtigheden af, at man kan være sig selv, uden det får negative konsekvenser for ens livskvalitet.

Materialet består af:

1. En udførlig lærervejledning, der introducerer læreren til undervisning i ligebehandling, kønsidentitet, antidiskrimination og menneskerettigheder. I lærervejledningen findes baggrundsviden om relevante begreber og fænomener, der knytter sig til transkønnede og deres livsvilkår.
2. Et opgavehæfte med forskellige arbejdsøvelser og diskussionsoplæg, der tager afsæt i filmens temaer.
3. Forslag til et undervisningsforløb på seks moduler.
4. Portrætfilmen *URMI - mit liv som Hijra*. I filmen fortæller trans-aktivist Urmi Jadhav om hendes opvækst og liv i Mumbai. Vi introduceres til hendes arbejde i NGO'en Tweet Foundation, der kæmper for at forbedre rettigheder og forhold for transkønnede i Indien.
5. Filmklip med Maya Awssthy, der sammen med transaktivisterne Urmi Jadhav og Abhina Aher har stiftet Tweet Foundation.
6. En liste med forklaringer af de begreber, der anvendes i materialet.

Målgruppe.

Materialet er målrettet undervisningen i folkeskolens 7.-9. klasse i samfundsfag, dansk og kristendomskundskab (religion). Det er også en mulighed at benytte materialet i filmkundskab og engelsk. Materialet kan bruges på alle årgange i udskolingen, men det er op til underviseren at vurdere klassens faglige niveau, og derudfra udvælge relevante dele af materialet.

Det er intentionen at læreren sammen med eleverne undersøger begreber, værdier og de udfordringer, der relaterer sig til transkønnedes liv. Det er derfor ikke en forudsætning, at læreren har et forhåndskendskab til begreber og konventioner på området.

I det følgende er listet de mest relevante fagmål, som det fremgår af læreplanerne til de pågældende fag:

- **Samfundsfag:** Målet vedr. sociale og kulturelle forhold: Eleven kan tage stilling til og handle i forhold til sociale og kulturelle sammenhænge og problemstillinger.
- **Dansk:** Målet vedr. kommunikation: Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer. Eleven har viden om sammenhæng mellem situation, kultur, sprog.
- **Kristendom:** Målet vedr. livsfilosofi og etik: Eleven kan forholde sig til den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper.

Relevans

Undervisning i køn, krop og forskellighed i folkeskolen er vigtigt for at skabe et inkluderende og respektfuldt læringsmiljø. Det bidrager til at øge bevidstheden om mangfoldighed og fremmer forståelse og respekt for alle elever, uanset deres kønsidentitet eller kønsudtryk.

Temaerne køn, seksualitet og samfund er vedkommende og aktuelle for målgruppen, fordi de er i processen med at danne deres egen identitet. En proces, der i høj grad handler om at udvikle og opfinde sig selv i forhold til seksualitet, køn og plads i samfundet.

I dette materiale har vi valgt en kombination af den personlige og samfundsmæssige indgangsvinkel, da vi mener det giver en større forståelse af, hvordan samfundsstrukturer og normer påvirker og skaber udfordringer for transkønnede personers liv.

Disse udfordringer kan omfatte:

Diskrimination: Transkønnede personer oplever forskellige former for diskrimination i samfundet, herunder på arbejdspladsen, i uddannelsesmiljøet og inden for sundhedssystemet. Diskrimination kan også forekomme i form af social stigmatisering og manglende juridisk anerkendelse.

Mangel på retlig beskyttelse: I mange samfund er der stadig behov for bedre juridisk beskyttelse af transkønnedes rettigheder. Dette kan omfatte manglende anerkendelse af kønsidentitet på officielle dokumenter, diskrimination i ansættelse og begrænset adgang til sundhedspleje.

Sociale normer og stigmatisering: Sociale normer omkring køn og kønsidentitet kan skabe stigmatisering og manglende accept af transkønnede personer. Dette kan føre til isolation og påvirker den mentale sundhed og trivsel hos transkønnede individer.

Manglende adgang til sundhedspleje: Mange transkønnede personer oplever udfordringer med at få adgang til passende sundhedspleje, herunder hormonbehandling og kønsbekræftende kirurgi. De er med andre ord fanget i en uønsket krop.

Udfordringer inden for uddannelse: Transkønnede kan stå over for mobning, chikane og diskrimination i uddannelsesmiljøet. Dette kan påvirke deres præstationer, trivsel og deltagelse i uddannelsesaktiviteter.

Økonomisk udstødelse: Diskrimination på arbejdsmarkedet kan føre til økonomisk udstødelse af transkønnede personer. Høj arbejdsløshed og manglende økonomisk støtte kan gøre det vanskeligt for transkønnede at opretholde et stabilt liv.

Familieafvisning: Mange transkønnede personer oplever afvisning eller manglende støtte fra deres familier. Dette kan resultere i betydelige udfordringer inden for sociale relationer og støtte.

Materialet er med til at oplyse følgende for målgruppen:

- Et øget kendskab til transkønnedes livsvilkår og muligheder for et værdigt liv i Indien.
- En øget forståelse af de samfundsmæssige, strukturelle og kulturelle barrierer, som transkønnede forsat møder.
- En øget viden om ligestilling, menneskerettigheder og global udvikling jf. Verdensmålene 3, 5, 10 og 16.
- En øget forståelse af styrken og værdien af mangfoldighed og forskellighed, og at alle har ret til kropslig frihed.
- At lægge et fundament for, at unge har viden og handlekompetence til på sigt at bevæge sig opad i engagementspyramiden. Fra at følge og observere til på sigt at bidrage til en verden, hvor uligheden mindskes, og der bliver lige vilkår for alle.

Derudover støtter projektet de overordnede mål beskrevet i Folkeskolelovens formålsparagraf stk. 3:

”Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.”

Om Filmen

I filmen **URMI - Mit liv som Hijra** kommer vi tæt på transaktivist Urmi Jadhav, der oprindeligt er født som dreng, men efter mange års kamp med sin kønsidentitet valgte at blive del af den ældgamle Hijra-kultur.

Hijra-samfundene adskiller sig fra andre transgrupper i Indien ved en særegen kultur og historie, som går flere tusinde år tilbage. De følger deres egne normer og traditioner, og de lever i små særskilte enklaver på kanten af samfundet.

I filmen fortæller Urmi om sit liv og opvækst, mens hun tager os rundt i Mumbais farverige gader og introducerer os til livet som Hijra og de udfordringer, denne gruppe står over for. Vi oplever på tæt hold hendes dagligdag og hendes arbejde i NGO'en Tweet Foundation som hun startede sammen med transaktivisterne Abhina Ahers og Maya Awssthy.

Gennem mødet med Urmi og Hijra-kulturen gøres eleverne bevidste om deres egne såvel som andres fordomme om transkønnede. Ved at belyse situationen gennem den personlige historie ønsker vi at vise at forandringer er mulige samt hvorfor det er særligt vigtigt at inkluderer minoritetsgrupper direkte i FN's verdensmål.

Filmen er instrueret af Michael Schmidt-Olsen og produceret af Candofilm, der har flere prisvindende visuelle undervisningsmaterialer bag sig. Se mere på www.candofilm.dk

Køn og identitet i undervisningen

I forbindelse med undervisning i følsomme temaer som antidiskrimination, kønsidentitet og seksualitet er der en række udfordringer, man som underviser bør være bevidst om. For nogle elever kan det være særligt sårbart at arbejde med disse emner, da det kan komme tæt på deres egne personlige holdninger og følelser omkring kønsidentitet og seksualitet. Overvej derfor, hvordan emnerne skal gribes an og vurder risikoen for, at der kan opstå negative elevreaktioner i forbindelse med undervisningen.

Du kan overveje at benytte nogle af nedenstående strategier:

Skab et inkluderende miljø: Tydeliggør, at klasseværelset er et sted præget af respekt og accept, hvor alle elever føler sig trygge med at dele deres tanker og oplevelser. Undlad at presse eleverne til at dele mere, end de er komfortable med. Respekter deres grænser og opfordr til åbenhed, men respekter også privatlivets fred.

Individuel refleksion: Skab rum til selvrefleksion, hvor eleverne kan udforske deres egne holdninger og forstå, hvordan deres personlige baggrund kan påvirke deres opfattelse af emnet.

Valgfri deltagelse: Giv eleverne mulighed for at vælge, hvor meget de vil deltage i diskussioner eller aktiviteter relateret til seksualitet og køn.

Differentieret undervisning: Brug forskellige læringsmetoder og tilgange, så eleverne kan være medbestemmende i den undervisningsform, der passer bedst til deres komfortniveau. Tilpas undervisningsmaterialet, så det passer til elevernes forskellige baggrunde og den pågældende undervisningssituation.

Åben dialog: Opfordr til åbenhed og skab et rum, hvor eleverne kan dele tanker uden frygt for dømmende reaktioner.

Tydelig kommunikation: Vær tydelig i din kommunikation om, at deltagelse i diskussioner eller aktiviteter ikke betyder, at eleverne er forpligtede til at dele personlige detaljer om deres egne liv.

Anonymitet: Overvej at give mulighed for anonyme indgange eller refleksioner, så eleverne kan dele tanker uden at føle, at de udstiller deres private liv.

Respekt for mangfoldighed: Fremhæv og respekter mangfoldigheden af holdninger og erfaringer i klasseværelset. Gør det klart, at der ikke er en "rigtig" måde at tænke eller føle på.

Løbende evaluering: Gennemfør løbende check-ins for at evaluere, hvordan eleverne håndterer emnet, og om der er behov for tilpasninger i undervisningen. Det er vigtigt at skabe et læringsmiljø, hvor eleverne føler sig trygge med at udforske disse følsomme emner i eget tempo.

Transkønnede i Indien

Transkønnede i Indien repræsenterer en bred vifte af identiteter, herunder Hijras, Kothis, Jogappas og mange andre subkategorier. Hver af disse identiteter har sine egne kendetegn og levevis.

Levevilkårene for transkønnede i Indien afspejler både udfordringer og håb. Nye juridiske reformer, bedre uddannelse og en større samfundsmæssig bevidsthed er skridt i den rigtige retning, men der er fortsat lang vej mod en mere inkluderende og retfærdig fremtid for transkønnede i Indien.

Historisk kontekst

Historisk set har Indien haft forskellige syn på kønsidentitet og seksualitet, og det har udviklet sig over tid. Det er vigtigt at bemærke, at begrebet "transkønnet" som vi kender det i dag, ikke altid passer ind i historiske kontekster, da kulturelle opfattelser af køn og identitet var anderledes i forskellige tidsperioder.

I hinduistisk mytologi findes figurer som Ardhanarishvara, der repræsenterer den forenede mandlige og kvindelige kraft. Dette kan fortolkes som en accept af kønsdiversitet.

Under britisk kolonisering blev Indien pålagt mere konservative love. Mange af de traditionelle indiske syn på køn og seksualitet blev bandlyst, og der blev indført love der b.la. gjorde Hijra-miljøerne ulovlige.

Efter Indiens uafhængighed i 1947 har der gradvist været et stigende fokus på rettigheder for seksuelle minoriteter. I 2014 blev transkønnede anerkendt som det tredje køn af Indiens højesteret, hvilket var et vigtigt skridt i at give transkønnede individer rettigheder.

I 2019 vedtog Indien loven, *Transgender Persons (Protection of Rights) Act*, der sigter mod at beskytte rettighederne for transkønnede personer. Lovgivningen anerkender selvidentifikation af køn og forbyder diskrimination af transkønnede personer.

Trods fremskridt i lovgivningen og anerkendelse af transkønnedes rettigheder er der stadig store udfordringer. Mange transkønnede personer i Indien står over for daglig diskrimination, stigmatisering og socioøkonomiske udfordringer, og det kan derfor være svært at se lyspunkter i tilværelsen.

Hijra-kulturen

Hijra-samfundet har en dybt rodfastet historie i indisk kultur, hvor de nævnes i gamle tekster som Mahabharata.

Hijras ser sig selv som en speciel kønskategori, der går ud over det traditionelle binære system af mand og kvinde. Deres samfundsstruktur er ofte organiseret hierarkisk med guruer (ledere), der spiller en central rolle i at guide og beskytte andre Hijras.

Hijra-samfundet fungerer ofte som en alternativ familie for dem, der har været udstødt af deres biologiske familier på grund af deres kønsidentitet.

Traditionelt har Hijras haft rituelle roller i samfundet, hvor de velsigner nyfødte og nyligte par. Nogle Hijras har også en spirituel tilknytning til hinduistiske guddomme og deltager ofte i religiøse ceremonier.

Trods deres rituelle rolle står mange Hijras fortsat over for økonomiske udfordringer på grund af social stigmatisering. Mange lever af almisser, og mange er tvunget til et liv som sexarbejder.

Udfordringer og rettigheder

Selvom transkønnedes anerkendelse som et tredjekøn har åbnet døren for beskyttelse af deres rettigheder, er selve implementeringen og fuld anerkendelse stadig under udvikling. Transkønnede står fortsat over for udfordringer i forhold til juridisk beskyttelse og accept i det bredere samfund.

Adgang til uddannelse og beskæftigelse for transkønnede personer er fortsat en stor udfordring. Mange oplever diskrimination og chikane, hvilket begrænser deres muligheder for personlig og faglig udvikling. Diskrimination på arbejdspladsen resulterer ofte i at mange transkønnede personer er tvunget til at tage lavtlønnede og uformelle job.

Manglende adgang til nødvendig pleje, herunder hormonbehandling og kønsbekræftende kirurgi er en anden bekymring for transkønnede i Indien.

Transkønnede er desuden udsat for øget risiko for stigmatisering og vold i det offentlige rum. Diskriminerende holdninger betyder, at mange transkønnede lider under verbale og fysiske overgreb, hvilket skaber en atmosfære af frygt og usikkerhed.

Dette er på trods af at diskrimination baseret på kønsidentitet og seksuel orientering under *Transgender Persons (Protection of Rights) Act* er blevet anerkendt som en overtrædelse af grundlæggende lovmæssige rettigheder.

Mangel på bevidsthed og uddannelse inden for retsvæsenet resulterer i, at mange transkønnede ikke nyder de rettigheder, de har på papiret

Transkønnede i Danmark

I Danmark har der været positive skridt mod at anerkende og beskytte rettighederne for transkønnede personer. Deres forhold er på den ene side meget anderledes end i Indien og samtidig er der desværre mange negative ligheder, når det kommer til accept og diskrimination.

Danmark har i 2014 lovmæssigt gjort det muligt at ændre juridisk køn uden krav om kirurgisk indgreb eller hormonbehandling. Den danske lovgivning erkender også ikke-binære kønsidentiteter.

Transkønnede personer i Danmark har adgang til sundhedspleje, herunder hormonbehandling og kønsbekræftende kirurgi. Der er dog stadig udfordringer i forhold til ventelister og adgang til specialiserede behandlinger.

Selvom Danmark generelt har lovgivning, der beskytter mod diskrimination på grund af køn og seksuel orientering, kan transkønnede personer stadig stå over for udfordringer på arbejdsmarkedet og inden for uddannelse. Diskrimination og manglende forståelse påvirker altså stadig transkønnedes ansættelsesmuligheder.

Heldigvis har vi en stor trans-rettighedsbevægelse i Danmark, og mange transkønnede personer og allierede engagerer sig i at øge bevidstheden og fremme ligestilling. Samfundsaccepten er gradvist vokset, men der kan stadig gøres meget for at bekæmpe fordomme og uvidenhed.

Begrebsliste

Kønsidentitet er en personlig oplevelse, og folk kan vælge de termer, der bedst beskriver deres egen unikke oplevelse af køn. Det er vigtigt at huske, at dette ikke er en udtømmende liste, og at mange flere kønsidentiteter og udtryk eksisterer. Her er nogle af de mange forskellige kønsidentiteter, og begreber der bruges når man snakker kønsidentitet.

Agender: En person, der ikke har nogen kønsidentitet eller føler, at kønsidentiteten ikke er relevant for dem.

Androgyn: En person, hvis kønsudtryk eller repræsentation ikke passer ind i de traditionelle mandlige eller kvindelige normer.

Bigender: En person, der identificerer sig med to kønsidentiteter enten samtidig eller skiftevis.

Biologisk køn:

Biologisk køn defineres ud fra de indre og ydre kønsorganer, og hvordan kroppen rent fysisk ser ud.

Cisperson:

En person, hvis kønsidentitet og kønsudtryk følger det biologiske køn, som blev tildelt ved fødslen samt de sociale forventninger og normer, som er knyttet til det køn.

Demiboy/Demigirl: En person, der delvist identificerer sig som mand eller kvinde, men ikke fuldt ud.

Diskrimination:

Diskrimination er en forskelsbehandling, oftest med det formål at udelukke eller begrænse menneskers deltagelse i samfundet, for eksempel på baggrund af køn, seksuel orientering, alder, religion og tro, etnicitet og funktionsevne. De fleste diskriminerende handlinger er verbale overfald, uretfærdig behandling eller fysisk vold og overfald.

Genderqueer: En bred paraplyterm, der refererer til alle kønsidentiteter, der ikke passer ind i det traditionelle binære kønssystem.

Intersex/interkøn:

Intersex/interkøn er en paraplybetegnelse for mennesker, der er født med tvetydige køns karakteristika.

Juridisk køn:

Juridisk køn er det køn, der er registreret i vores pas og anden legitimation, f.eks. CPR-nummeret. I Danmark findes der kun to juridiske køn: kvinde og mand. Alle nyfødte tildeles et juridisk køn baseret på det biologiske køn. I andre lande, f.eks. i Indien findes der tre officielt anerkendte juridiske køn.

Kønsidentitet:

Kønsidentitet er en persons selvoplevede køn, og det man føler sig som. Følelsen af at være transperson, kvinde eller mand er ikke nødvendigvis statisk, men kan være flydende og variere i intensitet gennem ens liv.

Kønsudtryk:

Kønsudtryk henviser til, hvordan en person udtrykker sit køn, f.eks. gennem beklædning, frisure, kropssprog, sminke og lignende.

LGBT:

En forkortelse for lesbisk (L), bøsse (G), biseksuel (B) og transkønnet (T). LGBTI: En forkortelse for lesbisk (L), bøsse (G), biseksuel (B), transkønnet (T) og intersex (I).

Non-binær / Ikke-binær:

Er individer, der definerer sig som andet end de binære kategorier 'mand' eller 'kvinde'. Inden for denne forståelse anses køn som mere og andet end udelukkende mandligt og kvindeligt. En person kan identificere sig som begge, hverken-eller eller noget mellem de to.

Panseksuel:

Betegner en person som bliver seksuelt tiltrukket af personer af alle køn eller uanset deres køn

Transkønnet: En person, hvis kønsidentitet ikke svarer til det køn, de blev tildelt ved fødslen. For eksempel kan en person, der blev tildelt mandligt køn ved fødslen, identificere sig som kvinde.